

Corry Wolters

Jouw kwaliteiten!

Gesprekskaarten voor kinderen van 6 tot 12 jaar

Vormgeving: Coen Hamelink, Castricum
Copyright © 2021: Bert van Zessen, Sauwerd

ISBN 9789493209275

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke manier dan ook, zonder voorafgaande toestemming van de uitgever.

Aan het papier waarop dit product is gedrukt, is het EU Ecolabel toegekend. Dat betekent dat het papier is geproduceerd met een lagere milieubelasting van grondstoffen, energie, water, afval en verpakking.

www.uitgeverijpica.nl

Inhoud

Werken vanuit kwaliteiten	3
Gesprekken met kinderen	4
Belangrijke principes	5
Voor wie?	6
Wanneer zet je deze kaarten in?	7
Het materiaal	8
De samenhang	14
Aan de slag	15
Voorbeelden uit de praktijk	17
Maak het plan zichtbaar	22
Tot slot	24

Werken vanuit kwaliteiten

- Hoe zorg je ervoor dat kinderen het beste uit zichzelf halen?
- Hoe help je hen om hun eigen kwaliteiten op te sporen én te benutten?
- Hoe stimuleer je dat ze betrokken blijven bij het onderwijs en zelf willen leren?

Om ervoor te zorgen dat kinderen zich ontwikkelen, is het effectief om op zoek te gaan naar hun kwaliteiten, de sterke kanten die hen kenmerken. We weten immers dat het kinderen motiveert als je focust op hun kracht en kwaliteiten. Dat werkt beter dan steeds maar weer aanwijzen wat niet goed gaat en daaraan sleutelen. Wanneer kinderen kunnen werken en leren vanuit hun kracht en kwaliteiten kan er flow ontstaan. Met flow gaan leerprocessen makkelijker; er is intrinsieke motivatie waardoor kinderen meer zelfsturend gaan leren. Werken vanuit kwaliteiten helpt bovendien bij het ontwikkelen van veerkracht, waardoor kinderen makkelijker kunnen omgaan met tegenslagen en/of falen; als je je kracht kent kun je tegenslagen beter aan.

Kinderen hebben heel veel kwaliteiten in huis. Ze kunnen deze inzetten om te veranderen in de richting die ze wensen en om problemen aan te pakken. Kinderen zijn zich echter niet altijd bewust van hun sterke kanten en soms dreigen deze zelfs behoorlijk uit het zicht te raken. Met moedeloosheid, gebrek aan zelfvertrouwen en afhaken als gevolg.

Met deze kaartenset kun je kinderen helpen om op zoek te gaan naar hun kwaliteiten en deze daadwerkelijk in te zetten. Zo kun je het werken vanuit kwaliteiten concreet vormgeven.

Gesprekken met kinderen

Om ervoor te zorgen dat kinderen hun kwaliteiten ontdekken en inzetten, zijn gesprekken noodzakelijk. En in die gesprekken zul je vooral het kind zelf aan het werk zetten. Het is immers zijn eigen ontdekkings-tocht.

Kinderen staan in het algemeen heel open voor gesprekken waarin hun sterke kanten worden benadrukt. In de praktijk blijkt dat ze gemotiveerd zijn hun gedrag of hun denken te veranderen als hun kwaliteiten het uitgangspunt zijn. Ze worden daar blij van, vinden het leuk om hun kwaliteiten te herkennen en voorbeel-

den te noemen. Ze staan dan ook meer open voor een andere en nieuwe kijk op probleemsituaties. Wanneer een gesprek begint met de sterke kanten is het daarna niet bedreigend meer om over lastige situaties te praten. Een probleem is dan niet langer een belemmering, maar een uitdaging om mee aan de slag te gaan. En als dat lukt zijn er successen te vieren!

Belangrijke principes

In dit doosje vind je materiaal om deze gesprekken te voeren en samen met het kind aan de slag te gaan. Enkele belangrijke principes daarbij:

- Elk kind beschikt over kwaliteiten.
- Werken vanuit kwaliteiten maakt het mogelijk dat kinderen tot hun recht komen en zich optimaal kunnen ontwikkelen.
- Wanneer kwaliteiten niet goed uit de verf komen, kunnen belemmeringen een rol spelen. Het kan helpend zijn om kinderen bewust te maken van deze belemmeringen.
- Soms is er een extra vaardigheid nodig om de kwaliteit 'een zetje te geven' en de belemmering minder kans te geven. Dit wordt een steunvaardigheid genoemd.

- Tot slot kun je samen met het kind de kwaliteit koppelen aan een concrete actie, zodat de kwaliteit zichtbaar kan worden voor hemzelf en voor zijn ouders en/of de leerkracht.

Voor wie?

Deze kaartenset is bedoeld voor leerkrachten, ouders, begeleiders, kindercoaches en andere professionals die met kinderen werken. De kaarten zijn geschikt voor kinderen in de basisschoolleeftijd, vanaf zes jaar. Voor kinderen die jonger zijn kun je het materiaal als (inspiratie)bron gebruiken in je gesprekjes met hen over hun kwaliteiten.

Wanneer zet je deze kaarten in?

Deze kaarten zijn bruikbaar in verschillende situaties:

- Soms heeft een kind een veranderwens. Dan is er niet echt sprake van een probleem, maar wil hij zelf iets bereiken/veranderen. Een kind wil bijvoorbeeld een toets goed kunnen maken, een spreekbeurt houden of leren om beter op te komen voor zichzelf.
- Soms is er wel sprake van een probleem. Een kind wordt bijvoorbeeld gepest op school, voelt zich daardoor buitengesloten en mist de aansluiting bij de groep. Of een kind haakt af bij het leren door faalangst of doordat hij te hoge eisen aan zichzelf stelt.

In beide gevallen kun je deze kaartenset inzetten. De set geeft handvatten voor verandering, vanuit de eigen kwaliteit van het kind.

Het materiaal

In dit doosje tref je de volgende materialen aan:

1. 42 kaarten met kwaliteiten (waarvan 1 lege kaart);
2. 42 kaarten met steunvaardigheden (waarvan 1 lege kaart);
3. 1 hulpkaart 'Op zoek naar jouw kwaliteiten' met denkvragen om het gesprek met het kind op gang te brengen;
4. 1 hulpkaart 'Op zoek naar belemmeringen';
5. 4 zoekkaarten met 'Acties'.

Zoek je een kwaliteit of steunvaardigheid die niet op de kaarten staat? Die kun je op een lege kaart schrijven. Op www.uitgeverijpica.nl (op de webpagina van *Jouw kwaliteiten!*) zijn vellen met lege kaarten te downloaden.

1. Kwaliteiten

Voor de omschrijving van de kwaliteiten zijn de sterktes gebruikt zoals die zijn ontwikkeld door Buckingham en Clifton (*Strengthsfinder*).¹ De kwaliteiten zijn zodanig geformuleerd dat ze voor kinderen herkenbaar en bruikbaar zijn.

De kwaliteiten zijn verdeeld over vier gebieden, zodat het zoeken naar een kwaliteit en een mogelijke bijbehorende actie makkelijker wordt:

- **taal en expressie** (de paarse kaarten);
- **kennis en denken** (de blauwe kaarten);
- **samenzijn en gevoelens** (de gele kaarten);
- **taak en werken** (de groene kaarten).

¹ Buckingham, M., & Clifton, D. O. (2006). *Ontdek je sterke punten. Een revolutionair programma om unieke talenten te ontwikkelen*. Amsterdam: Spectrum.

2. Steunvaardigheden

Kinderen hebben steunvaardigheden nodig als ze hun kwaliteiten dreigen te verstoppen of wanneer een talent doorschiet in 'te veel van het goede'. Dit kan bijvoorbeeld gebeuren bij stress, bij te veel druk van buitenaf of wanneer een kind zich niet bewust is van zijn kwaliteiten. Neem een kwaliteit als 'zorgzaamheid': deze kan zich dan voordoen als bemoeizucht. Of leidinggevende kwaliteiten; deze kunnen zich voordoen als overheersend gedrag. Steunvaardigheden helpen om jezelf in toom te houden en de kwaliteit tot zijn recht te laten komen.

Ook deze steunvaardigheden zijn verdeeld over de vier gebieden, te herkennen aan de bijbehorende kleuren.

3. Denkragen voor het gesprek

In gesprekken is het belangrijk om het kind zelf aan het denken te zetten en aan het woord te laten. Het is zijn eigen ontdekkingstocht, een kind mag zelf kiezen welke kwaliteit hij de komende tijd vaker wil gaan inzetten. Het is daarom nodig zogeheten 'denkvragen' te stellen. Denkragen zijn effectiever dan kennisvragen of vragen die te beantwoorden zijn met ja of nee.

Een voorbeeld:

Kennisvraag:	Denkvraag:
Ben je sportief?	Waar geniet je van, wat ben je aan het doen als je het echt naar je zin hebt?

De hulpkaart 'Op zoek naar jouw kwaliteiten' geeft voorbeelden van dergelijke denkvragen.

4. Belemmeringen

Belemmeringen uiten zich op verschillende manieren. Veel mensen horen weleens een stemmetje in hun hoofd dat zegt: 'Denk maar niet dat jij dit kunt' of: 'Anderen zijn veel beter dan jij'. Belemmeringen maken dat een kwaliteit als het ware 'krimpt' of zelfs uit het zicht verdwijnt. Je durft jezelf niet te laten zien. Wat gebeurt er als kwaliteiten uit het zicht verdwijnen? Er kan dan gedrag ontstaan dat we ook wel de *fight*-, *flight*- of *freeze*-reactie noemen:

- De *fight*-reactie zien we wanneer kinderen snel ontregeld raken. Ze zijn bijvoorbeeld extreem boos op de leerkracht, ze vinden een toets steeds 'niet eerlijk' of reageren zich af op materiaal.
- De *flight*-reactie zien we onder andere als kinderen uitstelgedrag vertonen of zich voortdurend laten afleiden.
- De *freeze*-reactie zien we wanneer kinderen taken willen vermijden. Ze roepen bijvoorbeeld dat iets saai is of ze verkrampen of nemen geen initiatief.

Onderzoek samen met het kind of er sprake is van iets wat de inzet van een kwaliteit onmogelijk maakt. Soms is de bewustwording van zo'n belemmering al voldoende om de kwaliteit weer zichtbaar te maken. De hulpkaart 'Op zoek naar belemmeringen' ondersteunt hierbij. Als begeleider kun je enkele mogelijke belemmeringen opnoemen en vragen of het kind deze herkent.

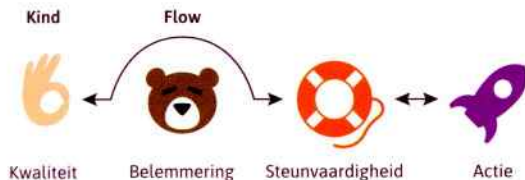

5. Acties

De zoekkaarten met 'Acties' helpen om een concrete taak of actie te kiezen waardoor een kind de kwaliteit in de komende periode kan inzetten. Vaak kunnen kinderen na het horen of lezen van enkele voorbeelden ook heel goed zelf een actie bedenken.

De samenhang

Hoe kwaliteiten, belemmeringen, steunvaardigheden en de uiteindelijke actie op elkaar inwerken is te zien in het volgende schema:

Zoals je ziet, is voor de kwaliteiten het symbool van een hand gebruikt, voor de belemmering een beer, voor de steunvaardigheid een reddingsboei en voor de actie een raket. Deze symbolen vind je ook terug op de verschillende kaarten.

Het bovengenoemde schema start met het opsporen van kwaliteiten, en van daaruit worden de steunvaardigheid en de actie gekozen. Maar je kunt ook een andere aanvliegroute nemen. Zo begint een omgekeerde werkwijze bij de actie.

Dan start je met de vragen: Wat wil je de komende periode graag meer of vaker doen? Wat wil je bereiken? Wat is je wens? Vervolgens zoeken jullie hier de kwaliteiten bij, sporen jullie de mogelijke belemmeringen op en tot slot ook de steunvaardigheden waarmee het kind de belemmeringen het hoofd kan bieden.

Aan de slag

Je kunt op veel verschillende manieren met de kaarten-set werken. Een mogelijk stappenplan:

1. Leg ongeveer acht kwaliteitenkaarten voor het kind neer en laat hem één kwaliteit kiezen. Herhaal dit tot de kaarten op zijn en er uiteindelijk vijf kwaliteiten liggen. Nodig het kind vervolgens uit om uit deze vijf kaarten één kwaliteit te kiezen die hij de komende periode wil gaan inzetten. Bedenk dat het kind niet maar één (of vijf) kwaliteiten heeft. Er zijn er waarschijnlijk meer, maar als je er concreet mee aan de slag wilt gaan voor een periode van enkele weken, is het gemakkelijker om er eentje te kiezen. Daarna kan een andere kwaliteit weer meer ruimte krijgen. Vind je het lastig om een gesprek over kwaliteiten met het kind te starten, maak dan ge-

bruik van de hulpkaart 'Op zoek naar je kwaliteit'. Daar staan voorbeelden van vragen op waarmee je het gesprek kunt voorbereiden.

2. Zijn er belemmeringen die het kind afremmen om de gekozen kwaliteit te benutten? Ga het gesprek met het kind aan over wat hem tegenhoudt om de kwaliteit in de zetten. Maak zo nodig gebruik van de hulpkaart 'Op zoek naar belemmeringen'. Noem er enkele en vraag welke het kind herkent bij zichzelf. Bijvoorbeeld de belemmerende gedachte 'Iedereen is tegen mij' of de belemmerende overtuiging 'Dit ga ik nooit leren'.
3. Verken samen met het kind hoe hij de gekozen kwaliteit nog mooier uit de verf kan laten komen of wat hij nodig heeft om de belemmeringen te omzeilen en de kwaliteit de komende tijd vaker te laten zien. Gebruik daarbij de kaarten met steunvaardigheden. Misschien heeft hij 'creatief' of 'avontuurlijk' gekozen als kwaliteit, maar durft hij deze kwaliteit nog niet zo goed te tonen. Welke steunvaardigheid zou hem kunnen helpen? Misschien 'Om hulp vragen' of 'Doorzetten als het moeilijk is'? Aarzel niet om vooraf een aantal kaarten te selecteren en deze het kind voor te leggen. Kinderen mogen ook zelf iets

bedenken en op een leeg kaartje schrijven. Het is niet altijd nodig de hele stapel met steunvaardigheden door te nemen, een keuze uit een kleiner aantal is net zo effectief.

4. Dan is het tijd om een actie te kiezen: een concrete activiteit die het kind de komende periode gaat ondernemen. De gekozen actie maakt het mogelijk om de kwaliteit te tonen met inzet van de steunvaardigheid.

Dit stappenplan begint met het opsporen van kwaliteiten, maar zoals gezegd: je kunt ook beginnen met een actie die het kind als doel wil stellen voor de komende periode. Een andere mogelijkheid is om een deel van het materiaal te gebruiken, bijvoorbeeld alleen de kwaliteiten. Welke insteek het beste werkt, is afhankelijk van jou, het kind en zijn hulpvraag.

Voorbeelden uit de praktijk

Hoe ziet het werken met de kaarten er nu concreet uit? Ter inspiratie enkele voorbeelden uit de praktijk.

Jorik

Jorik heeft een gesprek met zijn leerkracht. De leerkracht heeft de indruk dat Jorik in de les niet laat zien wat hij weet. Jorik vertelt dat hij op school graag meer zelfvertrouwen wil tonen. Hij voelt zich vaak onzeker. Jorik komt dus feitelijk bij de leerkracht met een verandering: zijn doel is zelfvertrouwen ontwikkelen. De leraar gaat met hem op zoek naar zijn belangrijkste kwaliteiten en Jorik kiest 'Zorgvuldig' als zijn belangrijkste kwaliteit op dit moment. Hij noemt spontaan voorbeelden van wanneer en hoe hij deze kwaliteit laat zien. Bij het opsporen van belemmeringen komt naar voren dat hij in de klas bang is om afgewezen te worden en om een fout antwoord te geven.

Bij het zoeken naar de steunvaardigheid kiest hij ervoor om de vaardigheid 'Duidelijk zeggen wat ik wil of vind' te gebruiken. Hij herformuleert deze tot de vaardigheid 'Duidelijk zeggen wat ik weet'. En de actie die hij kiest is 'Actief meedoen tijdens de les'. Hij wil de komende tijd oefenen met antwoord geven op vragen van de leerkracht bij de lessen over natuur, want daar weet hij veel over te vertellen.

Milan

Milan vindt het lastig om zich goed te concentreren. Hij laat zich afleiden door details en dat is vaak een probleem bij het afmaken van een wat grotere taak. Milan overziet dan niet meer wat hij moet doen, raffelt de taak af en is daarna teleurgesteld in zichzelf. In een gesprek met de leerkracht geeft hij aan dat hij dit wil veranderen; hij wil taken anders gaan aanpakken. De leerkracht legt Milan een aantal acties voor waaruit hij kan kiezen. Hij kiest de actie 'Een plan maken voor een taak'. De leerkracht vraagt hem wanneer dit al een beetje is gelukt, hoe hij dit toen aanpakte en wat het resultaat zou zijn als hij dit vaker zou oefenen. Dit gesprekje maakt Milan zo enthousiast dat hij meteen wil beginnen met zijn werkstuk.

De leerkracht stelt voor dat ze eerst een plan maken voor hoe Milan gaat oefenen met plannen maken. In feite gaat de oefening meteen van start. Milan mag eerst kijken welke steunvaardigheden hij nodig heeft om succes te bereiken. Hij kiest de steunvaardigheid 'Een moeilijke taak verdelen in deeltaken'. Hij schrijft dit op een leeg kaartje. Dit ziet Milan wel voor zich; hij wil graag zijn werkstuk in kleinere taken verdelen. Hij zegt: 'Ik kan immers om hulp vragen, die zie ik daar

ook staan en die kan ik al.' Tot slot nodigt de leerkracht Milan uit om een aantal kwaliteiten te kiezen die hij al in huis heeft en die hij goed kan gebruiken bij het uitvoeren van zijn plan. De leerkracht kiest ervoor om niet de hele stapel aan te bieden; hij legt er tien neer voor Milan en hij mag er drie uitkiezen die het meest belangrijk zijn voor hem. Hij kiest 'Enthousiast', 'Nieuwsgierig' en 'Creatief'. Milan heeft zin om ermee aan de slag te gaan.

Anne

Anne heeft een gesprek met de leerkracht, omdat ze het vaak laat afweten bij de rekenlessen. Ze krijgt de opdrachten vaak niet af en zit regelmatig voor zich uit te staren. De leerkracht begint een gesprek met haar, want hij ziet dat dit een probleem is voor Anne. In het gesprek vertelt Anne dat ze 'gewoon niet goed is in rekenen en het nooit gaat leren'. Kortom: een belemmerende overtuiging. De leerkracht vraagt naar situaties waarin ze wel aan de slag gaat, opdrachten maakt en doorzet. Voorbeelden genoeg: Anne vindt lezen leuk, geschiedenis ook, evenals lessen over natuur en milieu. Samen met de leerkracht gaat Anne op zoek naar de kwaliteit die ze in die situaties toont. Uiteindelijk kiest

ze 'Nieuwsgierig'. De leerkracht vraagt haar hoe het zou zijn als ze deze nieuwsgierigheid ook laat zien bij rekenen. Dit is een nieuw gezichtspunt voor Anne. Ze herkent de kwaliteit duidelijk bij zichzelf, maar het is voor haar nieuw om die kwaliteit ook bij rekenen in te zetten. Ze is nieuwsgierig genoeg om het te willen uitproberen ... De leerkracht vraagt: 'Wat zou ervoor nodig te zijn om dat mogelijk te maken?' Anne heeft een steunvaardigheid nodig. De leraar bedenkt er drie voor haar: 'Doorzetten als het moeilijk is', 'Om hulp vragen' en 'Nieuwe oplossingen bedenken als ik een fout maak'. Anne kiest de steunvaardigheid 'Doorzetten als het moeilijk is'. Ze schrijft dit op het lege kaartje. De (eigen) actie die Anne kiest in overleg met de leerkracht is: 'Bij de volgende rekenles met een klasgenoot samen aan een rekentaak werken'. Ze spreken af dat de leerkracht haar dan zal observeren: zet ze haar nieuwsgierigheid in en zet ze door?

Maak het plan zichtbaar

Het kan helpend zijn voor een kind om datgene wat is besproken en het concrete plan te visualiseren. Het kind kan bijvoorbeeld een tekening maken van de kwaliteit, de steunvaardigheid en de actie. Of je maakt zelf een foto van de gekozen kaartjes en mailt deze naar het kind. Maak het zo interactief mogelijk. En betrek ook de ouders erbij. Zij willen meestal graag meewerken aan het plan, zodat hun kind kan groeien en zich verder gaat ontwikkelen.

In het volgende voorbeeld zie je hoe Anne haar plan heeft getekend en ingevuld:

